

Advies van de Belgische Mededingingsautoriteit over het wetsvoorstel van 16 september 2024 tot wijziging van het Wetboek economisch recht, met het oog op de invoering van een systeem om de overdracht van het internationaal bankrekeningnummer (IBAN) daadwerkelijk mogelijk te maken

I. Inleiding

1. Op 25 juni 2025 heeft de Commissie voor Economie, Consumentenbescherming en Digitalisering van de Kamer van volksvertegenwoordigers de Belgische Mededingingsautoriteit (hierna « de BMA») om een schriftelijk advies gevraagd over het wetsvoorstel DOC 56.0223 (hierna het «Wetsvoorstel»). Het Wetsvoorstel beoogt drie wijzigingen aan te brengen aan Titel VII van het Wetboek economisch recht (hierna het «WER») met betrekking tot betalings- en kredietdiensten: (i) de integratie van de overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode, (ii) het bewaren van de transactiesgeschiedenis en (iii) de uitbreiding van de dienst voor het veranderen van rekening (*bankswitching*) naar gereguleerde spaarrekeningen.¹
2. Dit advies sluit aan bij het advies inzake bankdiensten voor particulieren dat de BMA op 31 oktober 2023 heeft gepubliceerd (hierna het «advies van 31 oktober 2023»).

II. Analyse

II.1 Context

3. Het verzoek om advies heeft betrekking op de Belgische markt voor bankdiensten en -producten voor particulieren (hierna de «markt voor bankdiensten voor particulieren») en moet worden gezien in de economische context die de specifieke kenmerken van deze markt bepaalt.
4. Zoals aangegeven in het advies van 31 oktober 2023, is de markt voor bankdiensten voor particulieren historisch gezien zeer geconcentreerd en gestructureerd rond een oligopolie van vier belangrijke spelers: BNP Paribas Fortis, KBC/CBC, Belfius en ING. Naast deze vier grote banken zijn er nog andere spelers actief, met name onafhankelijke banknetwerken (waaronder middelgrote en kleine algemene banken), banken die gespecialiseerd zijn in «*private banking*» en vermogensbeheer, neobanken (bijv. Revolut, N26, Aion, Bunq, Monese) en FinTech-bedrijven die online betaaldiensten aanbieden (bijv. PayPal, WERO).
5. De Belgische markt voor bankdiensten voor particulieren blijft gekenmerkt door belangrijke toegangs- en uitbreidingsbarrières:

¹ Wetsvoorstel van 16 september 2024 tot wijziging van het Wetboek van economisch recht, met het oog op de invoering van een systeem om de overdracht van het internationaal bankrekeningnummer (IBAN) daadwerkelijk mogelijk te maken, DOC 56/0223, Kamer van volksvertegenwoordigers, buitengewone zitting 2024, beschikbaar op <https://www.lachambre.be/flwb/pdf/56/0223/56K0223001.pdf>.

² Advies van de Belgische Mededingingsautoriteit over retailbankdiensten, INF-23-011, beschikbaar op: [Belgische MededingingsBMA - advies over retailbankdiensten \(311023\) 0.pdf](#).

- Aan de vraagzijde zijn deze belemmeringen met name te wijten aan (i) informatie-asymmetrie en een gebrek aan transparantie voor consumenten, (ii) een gebrek aan mobiliteit bij klanten, (iii) een lage elasticiteit van de vraag en (iv) het ontbreken van compenserende kopersmacht.³
- Aan de aanbodzijde wordt de levering van markt voor bankdiensten voor particulieren gekenmerkt door hoge vaste kosten en aanzienlijke regelgevingsbeperkingen (vergunningen, nalevingskosten, belastingen enz.).⁴

6. Over het algemeen versterken deze belemmeringen de marktmacht van de reeds aanwezige banken, ontmoedigen ze de toetreding of uitbreiding van nieuwe spelers en kunnen ze de innovatie van de aan consumenten aangeboden bankproducten en -diensten vertragen.

7. Niettemin lijkt de concurrentie in bepaalde segmenten toe te nemen, onder impuls van innovatieve bedrijven die geleidelijk aan de positie van traditionele banken betwisten, met name op het vlak van online betalingen. Zo bieden FinTechs zoals WERO of PayPal digitale betaaloplossingen aan waarvoor geen IBAN-rekening nodig is, zonder dat ze aan dezelfde regelgeving onderworpen zijn als hun traditionele tegenhangers. Deze concurrentie van FinTechs blijft momenteel echter beperkt: ze betreft voornamelijk B2B-betalingen en een gedigitaliseerde en financieel onderlegde klantenkring. Voor beleggingsproducten behouden traditionele banken een aanzienlijk concurrentievoordeel ten opzichte van FinTechs vanwege het belang van de stabiliteit van deze producten, het staatsgarantiesysteem voor beleggingen en het vertrouwen van de klanten in deze producten.⁵

8. In haar advies van 31 oktober 2023 heeft de BMA benadrukt dat het gebrek aan mobiliteit van consumenten – met name als gevolg van hoge migratiekosten, gebundelde verkoop en andere specifieke kenmerken van het regelgevingskader⁶ – een rem vormde op de intensivering van de concurrentie op de markt voor bankdiensten voor particulieren. In dit verband wijzen recente gegevens op een toename van deze mobiliteit: het aantal verzoeken tot verandering van rekening is gestegen van 107.462 in 2021 tot 134.343 in 2024, wat neerkomt op een stijging van 25% in drie jaar.⁷ Deze ontwikkeling moet echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, want hoewel het aantal rekeningoverdrachten toeneemt, blijft hun relatieve aandeel in procenten beperkt (zo bleef het aantal overstappen van alle bankrekeningen in 2024 bijvoorbeeld onder 0,40%⁸).

9. Sinds de publicatie van het advies van 31 oktober 2023 gelden er nieuwe regels die de bancaire mobiliteit bevorderen door betere informatieverstrekking aan consumenten en die het aanbod van bankproducten en -diensten regelen. Deze omvatten met name:

- Het protocol dat tussen de banksector en de regering is ondertekend over de vereenvoudiging van de informatieverstrekking met betrekking tot spaarrekeningen.⁹ Het protocol voorziet in (i) een beperking van de mogelijkheid voor banken om maximaal vier spaarrekeningen per aanbieder aan te bieden, (ii) de verplichting voor de bank om een uniforme internetpagina

³ Zie deel VI.2 van het advies van 31 oktober 2023.

⁴ Zie deel VI.3 van het advies van 31 oktober 2023.

⁵ Wat de impact van FinTechs op de concurrentie tussen betalingssystemen, zie OESO, « Competition in mobile payment services – OECD Roundtables on Competition Policy Papers, No. 324 », 2025, beschikbaar op https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/05/competition-in-mobile-payment-services_026eec4d/0ce6b5d3-en.pdf.

⁶ Zie deel 4.2.3 van het advies van 31 oktober 2023.

⁷ Febelfin, “Switching banks”, beschikbaar op <https://febelfin.be/en/services/switch-banks>.

⁸ Bron Febelfin.

⁹ Zie Febelfin, “Nieuw protocol om spaarrekeningen eenvoudiger te vergelijken treedt in werking”, 15 januari 2024, beschikbaar op <https://febelfin.be/nl/pers/toezicht-beleid/nieuw-protocol-om-spaarrekeningen-eenvoudiger-te-vergelijken-treedt-in-werking>.

aan te bieden met een vergelijking van haar spaarrekeningaanbod en uitgebreide informatie over de dienst voor bankmobiliteit, en (iii) driemaandelijkse informatie aan de consument over het percentage van de verschillende componenten van de op dat moment geldende rentevoet voor deposito's.

- De wijziging van titel VII van het WER, die strengere regels oplegt voor bundelverkoop in het kader van de onderhandeling over hypothecaire kredieten.¹⁰ Voortaan zijn voorwaardelijke kortingen op de rentevoet van een hypothecair krediet die worden aangeboden in het kader van een gebundelde verkoop beperkt. Deze kortingen (i) mogen alleen worden aangeboden in geval van een gebundelde verkoop met bepaalde soorten verzekeringen en betaalrekeningen, (ii) moeten voor elke voorwaarde afzonderlijk worden aangeboden en in de kredietovereenkomst worden gespecificeerd, (iii) moeten zonder extra kosten behouden blijven als de consument van dienstverlener verandert na een derde van de looptijd van de hypothecaire kredietovereenkomst, of later onder bepaalde voorwaarden, en (iv) mogen niet afhankelijk worden gesteld van het opleggen van een specifieke dienstverlener.

10. Het wetsvoorstel moet in het licht van deze contextuele elementen worden beoordeeld om te bepalen of de voorgestelde wijzigingen de mobiliteit van klanten kunnen bevorderen en daarmee de concurrentie tussen aanbieders van bankdiensten voor particulieren kunnen intensiveren.

II.2 Overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode en overdracht van de volledige transactiegeschiedenis

11. De overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode en de overdracht van de volledige transactiegeschiedenis van en naar deze rekening, zoals beoogd in het wetsvoorstel, behoren tot de maatregelen die de concurrentie kunnen stimuleren, zoals voorgesteld in het advies van 31 oktober 2023.¹¹

12. De overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode zou namelijk de mobiliteit van de consument kunnen vergemakkelijken door de kosten en administratieve lasten in verband met een bankoverstap te verminderen, met name wat betreft de informatieverstrekking aan de schuldeisers en schuldenaars van de betrokken klant. Een dergelijke maatregel zou dus een positief effect kunnen hebben op de concurrentie tussen banken, doordat consumenten worden aangemoedigd om gemakkelijker van dienstverlener te veranderen.

13. Wat betreft de overdraagbaarheid van het rekeningnummer via de IBAN-identificatiecode, werd in het advies van 31 oktober 2023 aanbevolen om een studie uit te voeren naar de haalbaarheid en de kosten van de invoering van een dergelijk systeem in België. Deze aanbeveling was gebaseerd op een verslag van de Europese Commissie waarin werd geconcludeerd dat, hoewel een dergelijke overdraagbaarheid op EU-niveau haalbaar en gunstig voor de consument zou zijn, deze economisch niet haalbaar zou zijn omdat de implementatiekosten hoger zouden zijn dan de verwachte voordelen.¹²

¹⁰ Wet van 22 december 2017 houdende wijziging en invoeging van bepalingen inzake betaalrekeningen en betalingsdiensten in verschillende boeken van het Wetboek van economisch recht.

¹¹ Zie punt 244 van het advies van 31 oktober 2023.

¹² Europese Commissie, "Study on tools designed to facilitate switching and cross-border opening of payment accounts on the EU payment accounts markets – Final report", april 2021, p. 102-103, beschikbaar op <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/70d1fcb7-f338-11eb-aeb9-01aa75ed71a1/language-en>.

14. Volgens de informatie die de BMA bij de voorbereiding van dit advies heeft verzameld, zou de overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode op nationaal niveau ook verschillende problemen met zich meebrengen:

- Een **herziening van het huidige IBAN-systeem**. Overdraagbaarheid op nationaal niveau zou in strijd kunnen zijn met het op de ISO-norm gebaseerde IBAN-systeem, dat elk IBAN-nummer via de BIC-code aan een specifieke bank koppelt.
- **Technische en juridische problemen** als gevolg van het gebrek aan **harmonisatie op Europees niveau**, met name wat betreft de verenigbaarheid van een dergelijk nationaal systeem met Richtlijn 2014/92 betreffende betalingsdiensten – die de basis vormt voor het betalingsverkeer in Europa – en de SEPA-regelgeving.
- **Verhoogde operationele risico's** in verband met de toenemende complexiteit voor banken om hun balans op te stellen, vanwege het ontbreken van een koppeling tussen de activa en passiva van het IBAN-nummer binnen de bank aan het einde van het jaar.
- Hoge **implementatiekosten**¹³ die kunnen worden doorberekend aan de consument in de vorm van (verborgen) extra kosten.
- Technische **beperkingen bij de implementatie**, die aanzienlijke operationele kosten met zich mee zouden brengen.

15. Ten slotte zou de impact van de invoering van volledige overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode in de praktijk beperkt kunnen blijken te zijn. Op zichzelf zou een dergelijke verhoogde overdraagbaarheid namelijk niet noodzakelijk leiden tot een aanzienlijke toename van het aantal bankwisselingen, zeker niet in een geconcentreerde markt zoals die in België. Andere factoren zouden deze impact kunnen verminderen, zoals de toenemende concurrentie van FinTechs die producten aanbieden die niet op het IBAN-systeem zijn gebaseerd en dus buiten het toepassingsgebied van de maatregel vallen.¹⁴ Bovendien zouden ook de inertie van de Belgische consument en het ontbreken van een echte Europese bankenruimte¹⁵, die de concurrentie in België door banken uit andere lidstaten beperkt, dit effect verminderen. Ten slotte zou een dergelijk systeem op zijn minst een bepaalde implementatietermijn vereisen, waardoor de verwachte positieve effecten zouden kunnen worden vertraagd.

II.3 Uitbreiding van de dienst voor het veranderen van rekening naar geregelende spaarrekeningen

16. In zijn huidige vorm biedt de dienst voor bankoverstap de klant de mogelijkheid om met een eenvoudig formulier van bank te veranderen. Via dit formulier kan hij zijn nieuwe bank vragen om zijn betalingsopdrachten over te dragen en/of zijn oude rekening te sluiten. De nieuwe bank neemt vervolgens contact op met de oude bank om de nodige wijzigingen door te voeren en informeert de klant wanneer de oude bank beperkingen oplegt voor de overdracht van domiciliëring.

¹³ Europese Commissie, "Impact assessment accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the comparability of fees to payment accounts, payment account switching and access to payment accounts with basic features", p. 212, beschikbaar op <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0164&from=FI>.

¹⁴ Zie OESO, « Competition in mobile payment services – OECD Roundtables on Competition Policy Papers, No. 324 », 2025, punt 1.3.

¹⁵ Draghi verslag, « The future of European competitiveness », september 2024, p. 31.

17. De uitbreiding van de dienst voor de overdracht van rekening naar gereguleerde spaarrekeningen kan verschillende voordelen hebben.
18. Ten eerste kan dit leiden tot een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging voor de consument, aangezien de bank alle taken in verband met het veranderen van bank op zich neemt, met als gevolg een toename van de prikkels voor interbancaire mobiliteit.
19. Ten tweede kan deze uitbreiding van de verplichte dienst, aangezien de huidige dienst voor het veranderen van gereguleerde spaarrekeningen op vrijwillige basis gebeurt en beperkt is tot 13 deelnemende banken, wat neerkomt op iets minder dan 87% van de markt¹⁶, gunstige effecten hebben door het aantal banken dat bij deze dienst betrokken is, te vergroten.
20. Ten derde zou de uitbreiding van de verplichting voor banken om hun klanten een dienst voor het veranderen van rekening aan te bieden voor gereguleerde spaarrekeningen een positief effect kunnen hebben op de concurrentie op de Belgische markt voor bankdiensten voor particulieren in het bijzonder, gezien het feit dat gereguleerde spaarrekeningen voornamelijk worden aangehouden door kleine spaarders en de meest gebruikte spaarproducten in België gelegen zijn.¹⁷
21. Ten vierde zou deze uitbreiding de doeltreffendheid van de reeds bestaande dienst voor het overstappen naar een andere betaalrekening versterken, aangezien veel bankaanbiedingen de lopende rekening aan de gereguleerde spaarrekening koppelen. Het vergemakkelijken van de overstap voor slechts één van de gekoppelde producten zou de aantrekkelijkheid van de dienst verminderen.
22. Bepaalde nadelen kunnen echter het voordeel voor de consument van deze uitbreiding van de dienst tot gereguleerde spaarrekeningen beperken.
23. Door de uitbreiding van de dienst voor het veranderen van rekening te beperken tot gereguleerde spaarrekeningen, zou het voorstel de reeds bestaande discriminatie¹⁸ – als gevolg van de belastingvrijstelling – tussen de verschillende spaarproducten kunnen versterken, door dit type rekening te bevoordelen.
24. Bovendien zal de uitbreiding van de dienst voor het veranderen van rekening tot uitsluitend gereguleerde spaarrekeningen een beperkte impact hebben op de interbancaire mobiliteit van de consument, gezien de problemen die de BMA in haar advies van 31 oktober 2023 heeft gesignaleerd en die nog steeds bestaan.
25. Ondanks de verbeterde informatieverstrekking door de banken over de getrouwheidspremie, blijven de moeilijkheid om de winstgevendheid van deze premie voor de consument te berekenen, evenals het risico dat een deel van deze premie verloren gaat als gevolg van een rekeningoverdracht voordat deze is verworven, belangrijke belemmeringen voor de interbancaire mobiliteit met betrekking tot gereguleerde spaarrekeningen.

¹⁶ De deelnemende banken vertegenwoordigen 71.187 miljoen euro van de totale markt van 81.834 miljoen euro aan eigen vermogen voor het boekjaar 2021 ; voir Febelfin, « Belang van de voornaamste instellingen binnen de banksector », Structuur van de banksector 2022, beschikbaar op <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ffebelfin.be%2Fmedia%2Fpages%2Fcijfers%2F2021%2F3b294e51ae-1694763195%2F2021-structuur-van-de-banksector.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>.

¹⁷ Het aandeel van gereguleerde spaarrekeningen zou in 2023 40 % bedragen; Febelfin, Facts figures 2022-2023, beschikbaar op [facts-figures-2023.pdf](#).

¹⁸ Zie in deze zin punt 232 van het advies van 31 oktober 2023.

26. De praktijk van banken om opnames van gereguleerde spaarrekeningen via een interne betaalrekening van de bank te beperken, kan consumenten ook blijven ontmoedigen om van bank te veranderen wat hun betaalrekening betreft, ondanks de uitbreiding van de dienst naar gereguleerde spaarrekeningen. De consument zal moeten kiezen tussen het behoud van zijn betaalrekening bij de eerste bank, met als gevolg dat hij twee rekeningen bij verschillende banken moet beheren en de mogelijke kosten die dit met zich mee kan brengen, of het sluiten van beide gekoppelde rekeningen geopend bij de eerste bank, wat mogelijk leidt tot het verlies van de nog niet verworven getrouwheidspremie op de gereguleerde spaarrekening.

III. Conclusie

27. De BMA is van mening dat het wetsvoorstel een positief effect kan hebben op de interbancaire mobiliteit en de concurrentie op de markt voor bankdiensten voor particulieren. Ten eerste zal de overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode, in combinatie met het behoud van de volledige transactiegeschiedenis, de administratieve lasten in verband met het veranderen van bankrekening verminderen en daarmee de mobiliteit van klanten vergroten. Ook de uitbreiding van de dienst voor het overdracht van rekening naar gereguleerde spaarrekeningen biedt verschillende voordelen aan. Naast een administratieve vereenvoudiging voor de consument, zou dit rechtstreeks ten goede komen aan kleine spaarders, de belangrijkste houders van dit soort producten, en zou het de efficiëntie van de dienst voor het veranderen van rekening versterken, gezien de praktijk van bundelverkoop door banken.¹⁹

28. De overdraagbaarheid van het bankrekeningnummer via de IBAN-identificatiecode zou echter door verschillende factoren kunnen worden beperkt, zoals de toenemende concurrentie van FinTechs, waarvan het systeem gebaseerd is op de "blockchain" en geen IBAN-nummer vereist, de lange tijd die nodig is voor de implementatie ervan, de technische moeilijkheden bij de implementatie of de juridische obstakels die een dergelijk systeem met zich meebrengt in het licht van de Europese SEPA-regelgeving.

29. De uitbreiding van de dienst voor het veranderen van bank naar uitsluitend gereguleerde spaarrekeningen heeft twee grote nadelen. Enerzijds kan het leiden tot een versterking van de discriminatie tussen reeds bestaande spaarproducten op grond van het gunstigere belastingstelsel voor dit type producten²⁰. Anderzijds bestaat het risico dat haar doeltreffendheid beperkt blijft gezien de elementen die reeds in het advies van 31 oktober 2023 aan het licht zijn gebracht, zoals de praktijk van gebundelde verkopen en het verlies van de getrouwheidspremie bij een verandering van bank.²¹

30. De BMA wijst erop dat andere, gemakkelijker uitvoerbare maatregelen mogelijk een grotere impact kunnen hebben op de interbancaire mobiliteit van consumenten. Mogelijke pistes zijn onder meer (i) een beperking van gebundelde verkoop²², (ii) de integratie van de getrouwheidspremie in de basisrentevoet van gereguleerde spaarrekeningen²³ en (iii) het stimuleren van andere spaarinstrumenten.

Concluderend kan worden gesteld dat het wetsvoorstel dat in dit advies wordt geanalyseerd, past in een positieve trend van geleidelijke verbetering van het regelgevingskader om de interbancaire mobiliteit te vergemakkelijken en zo de concurrentie op de retailbankmarkt te vergroten.²⁴ Hoewel het doel om de concurrentie op de retailbankmarkt te versterken relevant is, zouden de twee voorgestelde maatregelen echter slechts moeilijk uitvoerbaar kunnen zijn en/of een beperkt effect kunnen hebben.

*

¹⁹ Opnames van een gereguleerde spaarrekening kunnen alleen worden gedaan naar een zichtrekening bij dezelfde bank.

²⁰ Zie punt 253 van het advies van 31 oktober 2023.

²¹ Zie de punten 204 en 230 van het advies van 31 oktober 2023.

²² Zie deel VII.6 van het advies van 31 oktober 2023.

²³ Zie deel VII.3 van het advies van 31 oktober 2023.

²⁴ Zie punt 9 van dit advies.